

FOTO MATEJ DRUŽNIK

Srečni, da smo v Sloveniji

Zdravje Implantati, ki jih vzgradijo v telo, morajo biti zelo kakovostni – Varčevanje drago stane

Nezadovoljstvo povzroča napredek, trdijo mnogi. Če bi to vedno držalo, bi slovenska družba cvetela s tisočeriimi cvetovi in kopali bi se v izobilju. Toda ne, pri nas smo nezadovoljni tudi s stvarmi, ki so zelo dobre, celo odlične. Ali je to zaradi pomanjkanja samozavesti, češ da v Sloveniji že ne more biti nič dobrega, ali zaradi pomanjkanja denarja, ali izključno zaradi preračunljivih manipulacij, je težko reči. Najbrž je vsakega po malo, največ pa neznanja, bi rekla po tem, ko sem prebrala zelo zanimiv članek v nemški reviji *Stern* o vgradnji umetnih kolkov. Tema postane namreč vsake toliko časa vroča tudi v Sloveniji.

Zimzelena ideja o varčevanju za vsako ceno

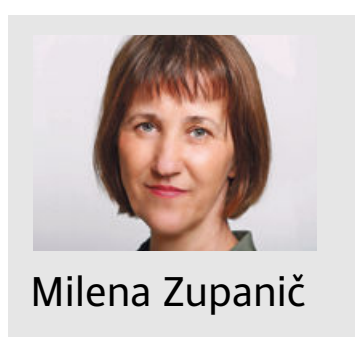
Za trenutek se za nekaj let vrnimo v čas, ko je eden od ministrov predlagal, da bi v Sloveniji kupovali cenejšo medicinske vgradne materiale. Gre za različne vrste vsadkov (implantatov), torej kovinske, keramične, steklene, plastične. Zdravniki jih uporabljajo za razširitev žil, spodbujanje srca, izostrenje vida po sivi mreni, za zamenjavo kolka, kolena in podobno. V kupovanju cenejših medicinskih vgradnih materialov vidijo politiki in ekonomisti možnost za velike prihranke v zdravstvu. Zdravniki so se takrat cenejšim vsadkom odločno uprli. Toda ideja vsake toliko časa oživi in tudi v tem trenutku jo nekateri v Sloveniji pogrevajo.

Ko je, denimo, lani spomladi Televizija Slovenija objavila prispevek iz ene od hrvaških ortopedskih bolnišnic, katere direktor je povedal, da kupujejo kolčne proteze tri- do štirikrat ceneje kot pred njegovim prihodom, kar je bolnišnično potegnilo iz izgub, so se v Sloveniji marsikomu zasvetile oči. Računica je bila naslednja: slovenske bolnišnice porabijo približno tretjino denarja za nakup zdravstvenih materialov

(za ortopedske materiale je sicer namenjenih zgolj tri odstotke), torej je na tem področju mogoč velikanski prihranek. Prihranek po zgledu hrvaške ortopedske bolnišnice bi lahko rešil slovensko zdravstvo! Žal iz prispevka slovenski gledalci nismo izvedeli, kakšne so te proteze, kje jih izdelujejo in kako dolgo bodo zdržale v človeku. Od kakovosti umetnega kolka je namreč odvisno, kako dolgo bo dobro služil, ne da bi imel bolnik bolečine ali da bi bilo treba kolk celo spet zamenjati. Dobre kolčne endoproteze zdržijo v veliki večini bolnikov vsaj deset do petnajst let, nekateri še dlje brez najmanjše težave. Strokovni podatek je, da je preživetje (doba do omanjanja vsadka, za tem je potrebna nova operacija) dobrih umetnih kolkov od 96 do 98 odstotkov, kar pomeni, da so pri zelo majhnem številu bolnikov potrebne ponovne zamenjave kolka prej.

Hanspetru slab kolk razžrl nogo

Več o tem, kakšne nevarnosti se skrivajo v kolčnih protezah, izvemo v izčrpnem sestavku v reviji *Stern* (oktober 2014). Soočiti nas z žalostno usodo vitalnega rekreativnega športnika po imenu Hanspeter Hauke, ki so mu pri 50 letih v bolnišnici v Freiburgu zamenjali kolk. Odločil se je za novejši tip kovinske proteze mednarodno uveljavljenega proizvajalca, ki je bila Hanspetru predstavljena kot »mercedes med umetnimi kolkmi«. Toda ni bilo tako. Po vstavitvi proteze so se pokazale katastrofalne posledice zaradi škodljivega vpliva proteze na telo. Od takrat je minilo devet let. V tem času je bil Hanspeter operiran trikrat, tedne in tedne ni mogel iz postelje, po zadnjem posegu je bil na bolniški pet mesecev. Izkazalo se je, da je endoproteza, ki je iz zlitine kroma in kobalta, oddajala v tkivo majcne kovinske delce, zaradi katerih je okoliško tkivo odmrla, kostnina

Milena Zupanič

stegenice pa je bila tako uničena, da je bila kakovostna vgradnja nove proteze neizvedljiva. Koncentracije kovine v tkivu so bile povečane za 160-krat. Hanspeter ima zdaj nadomestno protezo, ki pa je samo pomagalo pri hoji, ne dopušča večjih obremenitev, ne more se normalno gibati. Ne

V medicini velja, da sodobnejše ni samodejno boljše, pogosto gre za veliko tveganje.

more si vezavati vezalk, prehoditi ne more niti 300 metrov brez počitka, prav tako se ne more peljati s kolesom, kar sicer priporočajo vsakomur z umetnim kolkom.

Visoke tožbe tisočev bolnikov

Ko se je Hanspeter obrnil po pomoč k Jorgu Heynemannu, odvetniku, specializiranemu za medicinska vprašanja, se je izkazalo, da v svoji nesreči ni sam. Odvetnik je imel že več kot sto bolnikov, ki so jim morali zamenjati vgrajene proteze. Sporne proteze je hranil v posebni omari kot dokazno gradivo za sodišče. Nekateri bolniki s kovinskimi endoprotezami so doživeli celo življenjsko ogrožujoče zaplete v srčno-žilnem sistemu. Proizvajalec je svojo krivdo ostro zavračal. Ko je Hanspeter vse to videl, je

ustanovil skupino za samopomoč bolnikov, v katero se je včlanilo v Nemčiji že tisoč bolnikov. Toliko bo najbrž tudi tožb bodisi proti podjetju bodisi proti bolnišnicam ali proti državi, ki bi morda lahko ukrepala, a ni. *Stern*ov novinar je zapisal, da gre v resnici za velik posel, saj so dobički proizvajalcev teh endoprotez takšni kot pri velikih bankah – od 20- do 30-odstotni. Tožbeni zahtevki tisočev in tisočev nesrečnih bolnikov, ki so jim raznih vrst neakovostni umetni kolk uničili življenje, so v Nemčiji in drugod po svetu vrtoglavo visoki. V Ameriki gre za več milijonov dolarjev visoke odškodnine.

Kakovost v interesu bolnikov

Vprašanje nikakor ni povezano samo z Nemčijo. Težavo neakovostnih implantatov je leta 2013 obravnaval evropski parlament. »Govorimo o izdelkih, ki bi morali biti v pomoč bolnikom, jim olajšati življenje ter ublažiti posledice bolezni. Zdravniki povedo, da je na tržišču več sto slabih umetnih kolkov, ki jih je

treba zamenjati z novimi v dragih operacijah, kar je veliko breme za zdravstvene sisteme.« je v svojem govoru 23. oktobra 2013 dejala poročevalka iz Nemčije Dagmar Roth-Behrendt. Parlament je tisti dan sprejel predlog predpisov za strožje spremljanje in postopke certificiranja medicinskih pripomočkov, kot so prsni ali kolčni vsadki, s katerimi hoče zagotoviti njihovo polno skladnost in sledljivost.

Toda mednarodna raziskovalna skupina je proučila 118 študij o vnetju kolena in kolka ter v povzetku raziskave septembra 2014 objavila, da so prednosti novorazvitih kolčnih protez male, varnost že dolga leta preizkušenih implantatov pa višja kot pri novo izumljenih. Sodobnejše ni samodejno boljše, pogosto gre za

veliko tveganje, so zapisali avtorji študije. Predstavniki podjetja Aesculap Hanns-Peter Knaebel pa je za revijo *Stern* izjavil: »Kdor želi biti gotov, mora izbrati proizvod, ki se prodaja že veliko let. Med našo ponudbo je prodajna uspešnica kolk, ki je na tržišču že skoraj 30 let.« Seveda se je tudi pri implantatih z dolgo opazovano dobo in najboljšimi rezultati nemogoče izogniti vsem zapletom, a se pojavljajo v zelo majhnem številu.

Slovenija še na prvi poti

Poleg CE certifikata (ki potrjuje v laboratoriju izmerjeno kakovost) je treba poznati tudi biološko skladnost, ki pomeni med drugim tudi, koliko časa je lahko vsadek v telesu, ne da bi se omajjal in posledično povzročil vnetje, bolečine in nezmožnost gibanja, a podatek dobijo s časom, to je s kliničnim spremljanjem. Šele dolga leta uporabe pokažejo, koliko kolk (ali kak drug vsadek) v resnici zdrži. Proizvod, ki so na tržišču šele deset let, še niso dovolj preizkušeni. Nekateri so vmes že umaknili s tržišča, saj se je izkazalo, da so odpovedali že po petih letih. Nič hudega sluteče bolnike so morali ponovno operirati, kar je seveda bolj zapleteno kot prva operacija, za starejše ljudi pa je tudi življenjsko nevarno. Da niti ne govorimo o dodatnih stroških.

Ortopedi na kongresih poudarjajo, da gre za etično vprašanje. Ne zdi se jim sprejemljivo, da bi zaradi malega začetnega prihranka po nepotrebnem izpostavljali bolnike invalidnosti, zdravstvene proračune pa pred velikanske dodatne stroške čez nekaj let.

Slovenskim bolnikom za zdaj ni treba skrbeti. Po naših podatkih uporabljajo ortopedi v Sloveniji preizkušene, zelo kakovostne implantate z dolgo preživetveno dobo.

POVEZANE VSEBINE [delo.si/mnenja]

Kdo bo koga oziroma ali ima Medja »problem«

Bojan Petan, ki je po osamosvojitvi skozi leta premeteno zgradil lastniško zelo prepleten imperij DZS, se zdi v teh dneh dobre volje, prav nič zaskrbljen zaradi izterjave, za katero se je odločila NLB. »Z menoj je pogosto nevarno, nikoli pa dolgočasno,« se šali v teh dneh. Še pred koncem lanskega leta je bilo iz njegovih krogov mogoče slišati zaskrbljene ocene »zaradi nagajanja banke«. NLB pri izterjavi 2,3 milijona evrov, ki izhajajo iz Petanovih poslov na Hrvaškem, vztraja. Delamo kot dober gospodar, poudarjajo, v zaščito našega interesa in zaščito sredstev varčevalcev, ki so nam zaupali svoj denar. Sogovorniki ocenjujejo, da naj bi bil Petanov imperij tokrat tako blizu roba kot še nikoli do zdaj. Spopad se bliža vrelšču, zato pravzaprav ne preseneča, da v medije v takšnih razmerah zaidejo različni dokumenti, tako tudi pisma, ki so v petek romala iz Banke Slovenije (od tam je sicer pred kratkim ušla v nekatera uredništva celo povsem osebna korespondenca guvernerja) in

Suzana Kos o zapletih v zvezi z imperijem DZS

Ko so v igri milijoni, je boj neusmiljen.

v katerih se njeni predstavniki ukvarjajo z DZS. V kolobociji, ki se odvija okoli za približno 150 milijonov evrov zadolženega imperija DZS, vendarle preseneča zapis, ki je prišel tudi do našega uredništva in v katerem piše, da je »Banka Slovenije proučila ravnanje NLB in ugotovila, da njeno ravnanje ogroža veljaven sporazum med DZS, slabo banko in bankami upnicami, kar pomeni, da ravna v nasprotju s cilji in izhodišči načel prestrukturiranja«. V teh dneh, je še zapisano v dopisu, se bodo v centralni banki odločili, kako se bodo lotili reševanja »tega problema«. Kdo bo torej koga? Kdo bo izšel kot zmagovalec iz ravske med Bojanom Petanom in Jankom Medjo, človekoma, ki poosebljata dva imperija, DZS na eni in NLB na drugi strani? Se morda pripravlja teren za odstrel sedanje uprave naše največje banke? Držijo neuradne informacije, da je s seznamom kandidatov za nove nadzornike NLB, njihovi menjavi naj bi sledila še prevetritev na vrhu banke, finančni minister že trkal na vrata premiera Cerarja? So se v kuloarjih zato pojavile različne ciljane (dez)informacije, kaj vse je Medja zagrešil, med drugim mu tako »dobro obveščeni« pripisujejo vrtoglave transakcije s švicarskimi franki v zadnjem času; kar – tudi če bi držalo – tako ali tako ni nezakonito, se pa seveda dobro sliši. Nedvomno so dokumenti, ki zaidejo do novinarjev, včasih tudi prirejeni ali celo ponarejeni, a s takimi spletkami se ne srečuje le sedma sila. V blamažo s ponareddi se je med drugim, na primer, zapletlo koprsko okrožno sodišče, ki je z začasno odredbo blokiralo več milijonov vredno premoženje podjetnika in mu povzročilo več težav; to je storilo na temelju listin, o katerih so pozneje v nacionalnem forenzičnem laboratoriju ugotovili, da so v celoti ponarejene! Te iste dokumente je imela v rokah tudi policija, saj so ji bili predloženi kot dokaz v nekem predkazenskem postopku, in celo stečajna upraviteljica, ki jih je uporabila pred novogoriškim sodiščem za potrebe stečaja. Res, ko so v igri milijoni, je boj neusmiljen.

Na neznanem terenu

V sodobnem življenju le malo stvari tako razdvaja kot ekonomija. Pri morali smo se že zdavnaj navadili na vse mogoče: sodobna finančno-gospodarska politika pa vključuje tudi politiko in ideologijo, ob katerih nam še vedno lahko zavre kri. In ko nas udari po žepu, je konec celo ljubezni.

Tudi zato najbrž nobenemu evrskemu davkoplačevalcu ne bi smelo biti vseeno, kaj se bo dogajalo z gigantskim nakupovanjem državnih obveznic in drugih vrednostnih papirjev, ki ga je v četrtek naznanila Evropska centralna banka (ECB). Dejstvo pa je, da je ECB zdaj na neznanem terenu. Če sta se ameriška in britanska centralna banka nakupovanja obveznic in drugih vrednostnih papirjev lotili na začetku

Barbara Kramžar o odločitvi ECB za denarno sproščanje

finančne krize, se ECB podobnih ukrepov loteva šele ob njenem drugem zaostrovanju, evrsko območje pa nima enega samega trga obveznic, ampak devetnajst. Še več, ZDA so se tudi takoj lotile obračuna s

Pametne vlade bodo poskrbele, da bodo njihovi državljani zmagovalci, ne poraženci razvoja.

slabimi bankami, zviševanje cen nepremičnin, ki je sledilo, je tam spodbuda potrošnji, v Evropi pa je to prej zavora. Tu je še Japonska, ki se kljub svojemu zasipavanju finančnega sistema z denarjem le s težavo vleče iz gospodarskega zastoja.

Da tudi evrskih gospodarstev ne more postaviti na noge le denar, nenehno opozarja celo predsednik ECB Mario Draghi. Tudi ob naznanitvi kvantitativnega sproščanja je evrske države pozval, naj nadaljujejo strukturne reforme za boljše pogoje poslovanja. ECB kupuje čas z ukrepi, ki bodo koristni za vsako državo posebej in s tem tudi za celotno evrsko območje, nastopiti pa mora vsaka prestolnica sama. Za banke, velike izvoznike in državne proračune bo zdaj tako in tako poskrbel Mario Draghi.

Države, ki bodo povečevale svojo konkurenčnost, bodo lahko tudi mirneje spremljale prepire o koristnosti ali škodljivosti kvantitativnih sproščanj, ki se bodo zanesljivo nadaljevali z vso ostrino. Medtem ko zagovorniki verjamejo, da so stare denarne dogme že zdavnaj med pokojnimi in da že globalizacija omejuje morebitne stranske učinke takih ukrepov, so drugi prepričani, da je ZDA in Evropa v veliko recesijo privedlo prav preveliko zadolževanje, zato dodatne poplave denarja ne morejo biti pravi odgovor. Nekateri investitorji napovedujejo, da bo morala tudi ameriška centralna banka nadaljevati nakupovanja obveznic, čeprav bi zdaj že raje celo dvigala obresti, sploh pa gospodarska rast in zaposlovanje tudi tam nista takšna, kakršna bi morala biti v pravih obdobjih gospodarskega okrevanja.

Bližajo se še drugi pretresi in grške volitve, kjer bodo v nedeljo najverjetneje zmagali nasprotniki dogovorov te države s svojimi upnicami, niti niso na prvem mestu. Po usodnosti jih svojino presegajo zaostrovanja v Ukrajini, pri tem pa celo najresnejša krizna območja niso edino, kar majo take evrske kot druge države. Z globalizacijo in neverjetnim razvojem tehnologij pridobivamo vsi, oba zgodovinska procesa pa prinašata tudi negotovosti, ki plašijo. Medtem ko opazujemo, v katero smer se bo razvijala denarna politika, bodo pametne vlade poskrbele, da bodo njihovi državljani zmagovalci, ne poraženci razvoja.

PISMA BRALCEV IN ODMEVI PISMA@DELO.SI

Odgovor predsedniku RS in vrhovnemu poveljniku obrambnih sil RS

Urad predsednika Republike Slovenije je v Delu 21. januarja v Pismih bralcev pojasnjeval ravnanje predsednika in vrhovnega poveljnika obrambnih sil Republike Slovenije ob spominu na postroj zaščitne enote 30. razvojne skupine Teritorialne obrambe v Kočevski Reki.

Vojni veterani, združeni v Zvezi veteranov vojne za Slovenijo (ZVVS) in Zvezi policijskih veteranskih društev Sever (Združenje Sever), ne želimo komentirati njegovega ravnanja in ne njegovih pričakovanj, saj verjamemo, da bralci ločijo resnico od laži, pravico od krivice in potvarjanje od pristnosti. Vedo tudi, da se lahko marsikaj

oprosti, da pa se marsikaj nikoli ne more in ne sme pozabiti.

Ponovno pa želimo opozoriti na ponavljanje napačnega poimenovanja dveh domoljubnih organizacij, Zveze društev in klubov MORiS (ZDK MORiS) in Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve (ZVSO). V pojasnilu Urada predsednika Republike Slovenije zdaj ponovno opisujejo, da sta lani »dve veteranski organizaciji« pripravili ločeni obeležitvi »prvega postroja slovenske vojske«.

Naj pojasnimo še enkrat, da navedeni organizaciji nimata statusa veteranskih organizacij, čeprav sta obe v nasprotju z zakonom pridobili status društva, ki deluje v javnem interesu na področju vojnih veteranov. Prav tako ta postroj (leta

1990) ni bil prvi postroj slovenske vojske, kajti takrat slovenska vojska še ni obstajala. Takrat smo imeli teritorialno obrambo in slovensko milico, ki sta bili v tistem času in že prej med ljudmi sprejeti kot njihova lastna slovenska varnostno-obrambna sila. Zaradi lažjega razumevanja naj ponovimo, kar smo storili že večkrat: »Vsak vojni veterani je lahko tudi domoljub, ne more pa biti vsak domoljub tudi vojni veterani.«

LADISLAV LIPIČ
predsednik ZVVS
DR. TOMAŽ ČAS
predsednik Združenja Sever

Prošnja predsedniku vlade

Spoštovani gospod predsednik vlade, tudi jaz nasprotujem privatiza-

ciji državnega premoženja in sem podpisal petico proti razprodaji. A pri tem me prav nič ne »skrbi kaj drugega, denimo pridobljeni položaji« (vaša izjava v Delu, 22. januarja). Imam samo »položaj« prebivalca in državljanja Slovenije, ki si ne želi, da bi s svojimi soprovalkami in soprovalci živel v izkoriščani koloniji, kamor nas pelje politika vaše vlade. Prosim vas, da ste v svojih izjavah natančnejši in da ne žalite vsevprek tistih, ki nasprotujemo vaši politiki.

RASKO MOČNIK
Trubarjeva 75, Ljubljana

Privatizacija

Stranke so razdeljene med zagovornike in nasprotnike privatizacije. Po anketi Dela je ljudstvo po večini

proti privatizaciji. Če bi bila prava demokracija pri nas, bi stranke upoštevale voljo ljudstva. Ampak, ljudstvo je po njihovem mnenju nevedno, zato ga morajo politiki voditi v svetlo prihodnost.

TOMAŽ BELTRAM
Podmark 12, Šempeter pri Gorici

Različna mnenja

Dobro, da živimo v državi, kjer imamo lahko različna mnenja.
IVAN VERZOLAK
F. Foita 8, Velenje

Splošna ugotovitev

Od tistih, ki se imajo za velike, ni ne veliko in ne kaj velikega za pričakovati.

IZTOK MAJHENIČ
Polje c. VI/10, Ljubljana